

De Groenknolorchis

Ab Grootjans, Rijksuniversiteit Groningen en Radbouduniversiteit Nijmegen

De Groenknolorchis is in heel Europa beschermd. Wie wil ingrijpen in het duingebied, moet daarom goed weten wat het effect hiervan is op deze soort. Volgens Ab Grootjans van de Universiteit Groningen is de Groenknolorchis een opportunistische soort en is het voor beheerders vooral belangrijk om voortdurend nieuwe standplaatsen te laten ontstaan.

Onderzoek

Grootjans voerde samen met andere onderzoekers een studie uit naar de natuurlijke groeiomstandigheden van de Groenknolorchis. De onderzoekers bestudeerden de soort in min of meer natuurlijke omstandigheden zoals op het Duitse eiland Borkum en De Hors op Texel. Directe aanleiding van de studie waren plannen die er op Schiermonnikoog bestaan om meer dynamiek toe te staan in de stuifdijk. Dat kan echter de Groenknolorchis beïnvloeden en die is beschermd volgens de Europese Habitatrichtlijn.

Groefactoren

Volgens Grootjans komt de Groenknolorchis vooral voor op voedselarme gronden met een pH van boven de 6. Deze omstandigheden komen vooral voor op plekken waar grondwater uit het duinmassief kwelt. Hij legt uit: "In het veld kan je dat goed herkennen aan de roodbruine kleur van ijzerroest. Je vindt dat soort plekken onder andere op de grens van washovercomplexen en de duinen. In de Hors kwelt er grondwater op vanuit de hoge omliggende duinen, maar ook vanuit de Horsmeertjes en zelfs uit de lage duintjes op de Hors zelf." De meeste Groenknolorchissen komen voor in situaties waar weinig organische stof is; dat zijn jonge valleien met een maximale leeftijd van 25 tot 40 jaar. Toch is dat geen algemeen geldende regel. Er zijn voorbeelden van oudere valleien waar de Groenknolorchis voorkomt. Het betreft dan valleien waar een type vegetatie groeit dat snel verteert en waar weinig organische stof ophoopt. Ook blijkt de soort zich soms te vestigen op soms wel een eeuw oude veenlagen, die een hoge pH hebben doordat er kalkrijk

grondwater omhoog komt. Volgens Grootjans moet je dat soort veengebiedjes niet plaggen.

Populaties

In de valleien op de Hors groeien verschillende populaties van de Groenknolorchis. De populaties zijn daar na 10-15 jaar op hun hoogtepunt en verdwijnen weer na ongeveer 20-30 jaar.

De populaties die op eenzelfde Waddeneiland voorkomen, blijken in de meeste gevallen sterk aan elkaar verwant te zijn. Waarschijnlijk speelt hier vooral de wind een rol bij de verspreiding van het stoffijne zaad. Daarnaast zijn er op sommige eilanden ook populaties die verwant zijn met die van andere Waddeneilanden. In dat geval hebben vogels of mensen het zaad vermoedelijk verspreid.

Verhuizen

Voor het voortbestaan van populaties Groenknolorchis is het volgens Grootjans vooral belangrijk dat er op een eiland voortdurend nieuwe standplaatsen ontstaan. Hij legt uit: "Op Borkum zie je dat een populatie op de ene plek uitsterft, maar zich in een nabijgelegen gebied vestigt. De dynamiek zorgt ervoor dat er voedselarme plekken blijven bestaan." Dynamisch kustbeheer kan volgens Grootjans bijdragen aan het voortbestaan van stabiele populaties van de Groenknolorchis. "Maar daarnaast zullen op veel plaatsen beheersmaatregelen zoals plaggen nodig zijn.", aldus Grootjans.

Klik [hier](#) om een filmpje van deze presentatie te bekijken